ના૦ ગાયકવાડ સરકારનું

વર્ના૦ ક્યુરેટર બુક કમીટીએ તૈયાર કરેલી.

# ધોળનો ગ્રંથ.

શ્રાવકના અનેક પ્રકારના ગાવાના ધોળ તથા પદો ... શુદ્ધ કરીને છાપેલ.

આવૃત્તી ૧૦ મી.

સને ૧૯૧૧          પ્રત. ૨૦૦૦

છપાવી પ્રસીદ્ધ કરનાર.

**મોહનલાલ વાઘજી મોતીવાળા. મુ. વઢવાણ.**

---


અમદાવાદ.

પીરમશાના રોજા પાસે શ્રી સત્યસાગર પ્રિન્ટીંગ પ્રેસમાં
પટેલ ચોથાભાઈ મથુરભાઈએ છાપી.

કીમત રૂ. ૦-૧-૬

# બીજી ચોપડીના પાઠના અર્થ.

## પાઠના અર્થ.

## ભાગ ૧ લો.

પાઠ ૧ લો

પરમેશ્વર=જગતકર્તા ઇશ્વર
કીધું=કર્યું
મેળ=ઠેકાણ
સુથાર=લાકડાનું કામ કરનાર
મકાન=બાંધેલું ઠેકાણું
કડીઆ=ચુના પથ્થરનું કામ કરનાર
મજુર=મજુરી, મહેનત કરનાર
મઘમઘે છે=બહેકે છે સુગંધ આવે છે
બાગ=વાડી
વાસ=ગંધ, સોડમ
પવન=વા
સામા=સન્મુખના
પહાડ=ડુંગર, પર્વત
ખાખર=ભાગોળ, સીમ
વરસાદ=મેહ
ધર્મશાળા=વટેમાર્ગુ એને ઉતરવાનું ઠેકાણું
વટેમાર્ગુ=મુસાફર, રસ્તે જનાર
ઓસરી=ઓટલી
તડકો=સુરજનો તાપ
ટાઢ=ઠંડ
સુરજ=સૂર્ય. પ્રકાશ અને ગરમી આપનાર
અજવાળું=ઉજાસ, પ્રકાશ
મટી=દુર થઇ
ઘોર=બીહામણું
ચંદ્રમા=ચાંદો, રાત્રે પ્રકાશ આપનાર
ઉગે છે=બહાર આવે છે, દેખાય છે
ગગનમાં=આકાશમાં
ઝગઝગે છે=ચળકે છે
ઉજાસ=અજવાળું પ્રકાશ
બનાવ્યાં=કર્યાં
તારા=ચાંદરડાં
સરજ્યાં=બનાવ્યાં
કળાતું=સમજાતું, જાણી શકાતું
સઘળું=બધું
દયાળુ=કૃપાળુ
હોશિયાર=ચાલાક ચંચળ
પાડ=આભાર
ઉપકાર=ગુણ
યાદ રાખવા=સંભારી રાખવા
હરરોજ=હમેશાં
ભક્તિ ભજન

પાઠ ૨ જો

વરસ=બાર માસનો વખત
ઋતુ=મોસમ
મહીનો=૩૦ દીવસનો વખત
દાદાજી=બાપનો બાપ

માનો બાપ.
બેસતાં=શરૂ થતા
કારતક=સંવતનો (શા-ળાનો પહેલો માસ
તહેવાર=પરબ (પર્વ)
પતંગ=કાગડીયા, કન કવા
ઉતરાણ=મકરસંક્રાન્ત
શિયાળો=ઠંડની મો-સમ
રત=ઋતુ
ઊન=ઘેટાંના વાળ
ગરમ=હુંફાળાં
કપડાં=તૈયાર કરેલા લુગડાં
ઉનાળો=ગરમીનીમોસમ
સુદ=અજવાળિયાની
વદ=અંધારિયું
પખવાડીઉ=પંદર દી-વસનો વખત
તિથિ=દિવસ
અમાસ=મહિનાનો છે-લ્લો દિવસ
પડવા=મહિનાનો પહે-લો દિવસ
ઝીણું=પાતળાં
વસ્ત્ર=કપડાં, લુગડાં
પંખા=વીંજણા
શીખંડ=દહીંમાં ખાંડ નાંખી બનાવેલ છે તે
ચોમાસુ=વરસાદની ઋતુ
પાન=પાંદડાં
ખુબ=ઘણુંજ. બહુ
ખીલે છે=ફુલેછે,વિકસે છે
બળેવ=રાખડી (રક્ષા) બાંધવાનો શ્રાવણ શુ-દ ૧૫ નો દિવસ
દશેરા=રાખડી છોડવાનો આસો શુદ ૧૦ નો દિવસ
દિવાળી=આખા વરસ નો છેલો દિવસ આ-સો વદ અમાસ )

પાઠ ૪ થો

મેળો=લોકોની ઠઠ
ગોકળ આઠમ=શ્રાવણ વદ આઠમ
કડકડતાં=કડકડ થતાં અગ્નીવાળાં
ભાઇબંધ=દોસ્તદાર મિત્ર
એકઠાં=ભેગાં
ઠઠ=ભીડ, ગીરદી
વછુટાં=છુટાં, જુદા
રસ્તા=માર્ગ
તરફ=બાજુ
હારબંધ=એક હાર-માં, હારદોર
દુકાન=હાટ
કંસારા=ત્રાંબા પિતળ-નાં વાસણ ઘડી વે-ચનાર
જુદી જુદી=નોખી નો-ખી.
સુખડીઆ=કંદોઇ
હાટ=દુકાન
કોપરાપાક=કોપરાં અ-ને ખાંડની બનાવેલી મિઠાઇ
મિઠાઇ=ગળ્યો પદાર્થ
ખડકેલી=ગોઠવેલી
ખરાદી=સંધાડીઆ
લકડ સામાન=લાકડાં ની વસ્તુઓ
પલંગ=મોટા શોભીતા ઢોલિયા
પારણાં=નાનાહીંડોળા ( બાળકને માટે )
ઘોડીઆં=બાળકને સુ-વાડવાને બનાવવામાં આવતાં લાકડાનાં પારણાં
કાચ=લાકડા બેઠક
રંગેલાં=રંગચઢાવેલાં
પુષ્કળ=ઘણાં
કાપડીઆ=લુગડાંવેચનારા

ભાત ભાતનું=જુદી જુદીજાતનું
સુતરાઉ=સુતરનું બનાવેલુ
રેશમી=રેશમનું બનાવેલું
શણ=એક જાતના છોડવાની છાલના રેસા
સરષા=તેલ, અત્તર વેચનારા
બહેક બહેક=ભભકભભક
આરસા=મ્હોટાં દર્પણ મ્હોં જોવા તકતા
લીલો મેવો=પાકાં ફળ
દ્રાક્ષ=દરાખ
મીઠા=ગળ્યો
ચોગાન=ચોક
મદારીઓ=ખેલાડીઓ
ખેલ=રમત
સિપાઇ=પહેરાવાળા
સવાર=ઘોડાઉપર બેસીને ફરનાર સિપાઇ
ફુદડી=ફેર, ચકરી
પુતળી=લાકડાની ઢીંગલી..
રાજી=ખુશી
ગીત=ગાણું
હરખ=ઉમંગ, આનંદ
ઓચજ અચાચજ

પાઠ ૫ મો.

નઠારી=ખરાબ.
સોબત=સંગત નાં
બોર=બોરાં બોરડી ફળ
મજા=ગમત
શેખી=પતરાજી
પારકાં=બીજાનાં
આખરે=છેવટે
ઝાંપો=ખેતરનું બારણું છીંડું
અંદરપેઠા=માંહેગયા
આઘો=દૂર, છેટે
ખાસાં=મજાનાં
ઠીકરૂં=માટીના વાસણનો કકડો
નિશાન=એંધાણુ
તાકીને=બરાબર ધારીને જોઇને
લુમ=ઝુમખો
ઘાટ=ઉપાય
રાસ=બળદને વાંધવાનું દોરડું
ડાળી=ડાખળી
હલાવીશું=હચમચાવીશું
ઢગલે ઢગલા=ખુબ જથાબંધ
ફક્કડ=સારા, મજાનાં
પછવાડેથી=પાસેથી.

રખવાળ=સંભાળ રાખનાર
સજ્જડ=તાણીને
ઝપાટો=ફટકો, સપાટો
લગાવ્યો=માર્યો
નાસતો=દોડતો
અથડાયું=ભટકાયું
ચકરી=તમ્મર, ફેર
ધુંદાઇ=કચરાઇ
લોહી લોહાણુ=લોહીવાળુ
પકડાયો=ઝાલ્યો
લપડાયો=તમાચા
નાઠો=દોડ્યો, ભાગ્યો
ફરીને=પાછા વળીને
બાજુએ=એક તરફ
માલમપડ્યો=જાણ્યો
ખેંચીલાવ્યા=ઘસડી લાવ્યા
ધોલો=લપડાકો
ચોઢીકાઢી=લગાવીદીધી
ફળ=પરિણામ, ફાયદો
અસર=લાગણી
સંગ=સંગ સોબત
રંગ=અસર
પ્રેમ=સ્નેહ
ઠામ=ઠેકાણે
ઠરશે=શોભશે, બેસશે.
રૂડો=સારો, ભલો
બુરો=ખરાબ, નઠારો

મેંતા=મહેતાજી, શિક્ષક
ભાગ્યશાળી=સારા નસીબવાળો
વિદ્યા=ભણતર ।

પાઠ ૬ ઠો.

રખડેલ=ભટકેલ
શેઠાણી=શેઠની સ્ત્રી
છોકરું=બાળક
[illegible]=[illegible]
આનંદ=હરખ
હરખ=ખુશાલી
પાર=છેડો
[illegible]=ખુશાલીની લહેર
ઓવારણાં=મીઠડાં
[illegible] પગલું=ફોઇના ઘરથી આપવામાં આવતું પગલું
લાડકવાયો=માનીતો, ખો-[illegible]
[illegible]=[illegible]
લાડીલો=લાડકો, લાડકવાયો
ઉછરવાથી=મોટો થવાથી
કુટેવ=ખરાબ ટેવ, બુરી આદત
ચોગ=શેરી
અટક્યાળું=અડપણાં
લઢાઇ=વઢવાડ
ઇલાજ=ઉપાય
વંઠીજશે=છકીજશે બહેકી જશે
ગમ્યું=પસંદ પડ્યું ગોઠ્યું
છોડીદીધું=મુકીદીધું
બહાને=નામે, કારણે
[illegible]માં=અંધારમાં
રઝળતો=રખડતો
મસ્તી=તોફાન
લાતાલાતી=મારા મારી
લાત=પાટુ
પગ ઉતરી ગયો=પગનો સાંધો ખસી ગયો
તંમર=ચકરી
ભેંકડા તાણતો=રાગ કાઢીને રોતો
ઓળખીતાએ=ઓળખીતા માણસે
પહોંચાડ્યો=મોકલાવ્યો
હાડવૈદ=હાડકું ચડાવનાર વૈદ
ખદ ખદતા=ધખ ધખતા
લેપ=ચોપડવાની દવા મલમ
ઓસડ=દવા
વલે=હાલ, દશા
ખો=ટેવ
ભુલી=ચુકી
શિખામણથી=સમજુતીથી

પાઠ ૭ મો.

[illegible]=[illegible]
રબારી=ઘેટાં રાખનાર
વાછરડાં=ગાયનાં બચ્ચાં.
પાડાં=ભેંસનાં બચ્ચાં
લવારાં=બકરીનાં બચ્ચાં
ગાડરાં=મેંઢાં, નાનાં ઘેટાં.
ચારો=ખાવાનું, ઘાસ વિગેરે.
નીરતો=નાંખતો.
માંદુ=આજારી.
ખાંધે=ખભે.
તાજો=તરતનો.
વાક=બકરાં વિગેરેને એકઠાંકરવાનો વાડો.
વાંસળી=હોઠવતીવગાડવાની વાંસની નળી.
પાવો=મોઢાવતી વગાડવાની વાંસનીનળી.
હુંફ=ગરમી
જતન=સંભાળ, ખબરદારી.
ઉચી=ચસકી,દુખઆપતીઅવસ્થા,

ભાગે=ભાગમાં.
જાળવતો=સાચવતો.
વિસાય=અચાંજણે.
ધણી=માલીક.
સાચવણ=સંભાળ.
બદલ=સાટે.
બાબત=વિષે.
તકરાર=કજીઓ.
ચાકરી=ખરદાસ.
શિકારી=જનાવરને મારીનાંખનાર શિકારકરનાર.
પાંણીઓ=જાનવર.
અજાણ્યું=પરાયું.
મોજમાં=સુખમાં.
અભાગીઉ=કમનશીબવાળું.

**પાઠ ૮ મો.**

કેદ થઇ રહેવું=ગોંધાઇ રહેવું.
ગોંધતો=પૂરી મૂકતો, કેદ કરતો
ચેન=સુખ, નિરાંત.
બંદીખાનામાં=કેદખાનામાં.
ચાંદની=ચંદ્રનું અજવાળું. અજવાળી રાત.
ખેલવું=રમવું.
ડરેલ=સમુજણવાળી.
નાદાન=અણસમજી.
ભલો=સારો.
સપડાઇ=પાકડા,
જક=હઠ. જીદ.
લાગ=દાવ.
ફાવ્યો=આવ્યો.
સટકી=નાશી
ફુદવા=કુદવા
આવે=છુટે
આનંદે=હોંશથી
કાતર=ગુફા, બખોલ
તરાપ=ઝપ, કુદકો
બોડ=કોતર, બખોલ
આણ્યું છે=લાવ્યું છે.
ફાડી=ચીરી
કમોતે=વગર મોતે

**પાઠ ૯ મો.**

રિસાળ=રિસ કરે તેવા
સહેજ=સહેજમાં જરા જરા
છેડો=પાર
ભાગ્યે=ભાગજોગે
આડોશી પાડોશી= પોતાના ઘરની નજીક રહેનારા
ભાઇભાંડુ=ભાઇ બહેન વિગેરે
કંસાર=લાવશી
પચવામાં=જરવામાં
ઓછું=થોડું
રીસ=ખુમ
ટેવ=આદત, હેવા
નકામો=કાંઇપણ કારણ વિના ફોકટ
ઢોંગ=ફેલ, ખોટો દેખાવ
વેદના=પીડા
ભોગવવી=ખમવી, સહેવી
મુલક=જગાએ
ખાટું=માઠું
પસ્તાયો=દિલગીર થયો
નડે છે=નુકસાન કરે છે
વેળા=વખત
ઘાલે=પહેરે
ખુશીથી=રાજીથી

**પાઠ ૧૧ મો.**

ચકભિદડુ=એક જાતના રમત
કુચ્છ=કાછડો, કચ્છો
બીડી=બાંધી, મારી
સાથ=સોબતી, સાથી
ઠરાવાં=નક્કી કરી
વડો=મોટો
સરદાર=ઉપરી
કિલ્લો=ગઢ
હુમલો=હલ્લો
આસપાસ=બાજુ બાજુ
માંડો=શરૂ કરો
આસરે=લગભગ

લાટા=મોટા પહોળા લીટી, પાટ
અંતરે=છેટે
ચક્કર=ગોળાકાર
દડાદોડ=ભાગાભાગ નાસાનાસ
ઘુમી રહ્યા=આમથી તેમ ફરી રહ્યા
દાવ=લાગ
જગોએ=ઠેકાણે
વર્તારા=ડોળ, દેખાવ
ગમ=ભણી, બાજુએ
ફેંકી=નાખી
જોસથી=જોરથી
ભૂલ થાય=સરત ચુકે
ટપાટપ=ઝટ,ઝપોઝપ
અંતે=છેવટે
બહાદુર=ચાલાકી, હોશિયારી
દાવ=રમત

**પાઠ ૧૨ મો.**

દ્રઢમનવાળો=ડરે નહિ તેવા મનવાળા
છુટી=રજા
ડગલું=પગલું
જન્મ્યો=આવ્યો
કુળ=કાંઈ નહિ.
વચન=વેણ
થોભી=અટક, વિસામો લે.
ખાતરી=પતીજ
મન=વિચાર
લાચાર=દીલગીર
સુનું=ખાલી
યાદ આવેછે=સાંભરે છે
પીડા=હેરાન ગતિ
પાળ્યું=રાખ્યું
મરજી=વિચાર
મિત્ર=ભાઈબંધ
ઉમવા=ફરવા, હરવા

**પાઠ ૧૩ મો.**

મધમાખી=મધ કરનારી માખી
ગણગણતી=ગણ ગણ અવાજ કરતી
ફુંફુંમ=રંધ
છંછેડે છે=ગુસ્સે કરેછે.
ફાયર=ફરે છે.
ડંખીએ=ચટકા ભરીએ
ચાહે છે=વ્હાલની નજરથી જુએ છે.
પીઠ=વાંસો
ઘાટ=ડોળ, આકાર
સુંદર=શોભિતો
મુલકમાં=દેશમાં
સોહામણી=સુંદર, શોભિતી
ફુટડા=ખાસાં શોભિતા
ભપકાદાર=શોભિતા ઠાઠમાઠવાળા
માલમતા=વસ્તુઓ સામાન
દુભાવો છો=દુઃખી કરો છો
નુકશાન=બગાડ
મધપુડો=માખીઓનું ઘર
સ્વાદે=મીઠાશથી, લીજતથી
નવાઈ=અચરજ

**પાઠ ૧૪ મો**

મોસાળ=માનું પિયર માના બાપનું ઘર
મોળાઈ=મોસાળ તરફનો
મોળાઈ ભાઈ=મામાનો દીકરો
ધાન્ય=અનાજ
આંખ ટાઢી થઈ=ખુશી થયો
અંગેઠી=તાપનીસગડી
પોંક=જુવારનાં લીલાં કણસલાંને શેકીને તેમાંથી કાઢવામાં આવતા દાણા
મોમજા=ગમત
વહેંચી=ભાગ પાડી
હરખાયો=ખુશી થયો

તલપી=તૈયાર થઇ.
ઉલટભેર=ઉમંગભેર, હોંશભેર.
ઠેસ=ઠોકર.
બતાવી=દેખાડી,
પસતાયો=દીલગીર થયો.
વાંક=ગુન્હો.
સાજું=આખું, ભાગ્યા વીનાનું.
ઉતાવળ=ઝડપ

પાઠ ૧૫ મો.

ઢીંગલી=પુતળી.
તકતો=આભલું દરપણ.
ઝુટ પકડી=ખુંચી લીધો
સરી=લપસી
બરડ=ભાગી જાય તેવા.
ખેંચતાણ=ખેંચાખેંચ
કાયર=હેરાન.
પજવે છે=દુઃખ દે છે
વેળાસર=વખતસર વખતે
શણગારવી=શોભીતી કરવી.
બેનપણીઓ=સાહેલીઓ, ગોઠણો,
વાળી=ગુંથી
કુટી બદામ=ઘણી ઓછી કીંમત

સરસ=સારૂં મઝાનું
સહીઅરો=બહેનપણીઓ,
વિવાહ=લગન
કટ્ટા=અણબનાવ.
સંતાપ=પજવ
હેતથી=વહાલથી
આપણુ=આપણે.
શોક=દીલગીરી.
લાજ=આબરૂ,
નીંદે=અદેખાઇ કરે
બળવંત=બળવાળા.
સદા=હમેશાં.
લેશ=જરાએ,
ક્લેશ=કષ્ટઓ.
માતા=મા.

પાઠ ૧૬ મો.

બાળ=બાળક.
પુર્વ=ઉગમણી દીશા.
ઇચ્છા=મરજી.
રૂપાળી=રૂડી શોભીતી
રડવા=રોવા.
ગભરાટમાં=ગભરામણમાં.
ફેરવતા=બદલાવ્યા.
તરેહ તરેહનાં=જાતે જાતનાં.
ફાંફાં=નકામી મહેનત
ગણકાર્યું=ખપત કર્યું.
રોણું=તોફાન.

જારી રાખ્યું=ચાલુ રાખ્યું.
ખીજવાયા=ગુસ્સે થયા.
રડપર=રડવા ઉપર.
ગોદમાં=બગલમાં
મધુર=મીઠું.
ઝોડ=ઝપટ=ભુત ચોટ
જંતર મંતર વાળો=ભુવો મેલી વીદ્યા જાણનારો.
જંત્ર=મંત્ર.
ધીરા=ધીમા.
છાના=ચુપ
પ્રધાન=કામદાર, દીવાન
દર્પણ=આભલું,,
આનંદ=ખુશી.

પાઠ ૧૭ મો.

વગર વીચાર્યું=વીચાર કર્યા વીના.
જોડું=ધણીધણીઆણી વર વહુ.
કચરો પુંજે=વાશીદું
પરવારી=નવરી થઇ
ભક્તિ=ઇશ્વરનું ભજન
વીદ્યાર્થીઓ=ભણતા છોકરાઓ.
કથા—શાસ્ત્રની વાર્તાઓ.
ગુજરાન=ગુજારો નભાવ

ઓચ્છ આવવું=પોકું
લાગવું
પાપ=અશુભ કામ.
આધાર=આશરો
આંગણામાં=ચોગાન-
માં
તરફડવું=તરફડીઆં
મારવું.
દયા=રહેમ.
ઉછેરીને=પાળીને
મહેર=મહેરબાની દયા
છોકરાનો જન્મ થશે=
છોકરો અવતરશે.
ફળ=પરીણામ.
ગુસ્સો=રીસ
બેડું=હેલ (ગાગર અને
માટલી.)
ભાંગી તૂટી=પુરેપુરી
સમજાય નહીં તેવી
બોલી=ભાંગ્યાં બોલ
મુર્ખ=બેવકુફ
અભાગણી=કમનશીબ
પુત્ર=છોકરો, દીકરો
બચાવનાર=ઉગારનાર.
વળે=કામ આવે
ભલેરીં=ભલાં સારાં
પાઠ ૧૮ મો.
શીઆર=ચાલાક
હેવાલ=સમાચાર
ખબર,
ખોડંગતો=લંગડાતો
માયાળુ=દયાળુ
મદદ=સહાય આશરો
ગરમ=ઉનું
પરાળ=ડાંગરનાં ફોતરાં
છાપું=છાપાનાંયું પેપર
નોકર=ચાકર
સાબાશી=ધન્યવાદ
ગોઠવણ=બંદોબસ્ત
આગગાડી=રેલવે ટ્રેન
ગાર્ડ=ગાડીની ખબર
રાખનાર.
ઠીકાણું=ઠેકાણું
સ્ટેશન=ગાડી અટક-
વાનું ઠેકાણું
સડક=બાંધેલો રસ્તો
નીમેલ=નક્કી કરેલ
ખડખડાટ=અવાજ
સંતાડી=છુપાવી
ફરતા=ગીતો
ગભરાઈને=થાબડીને
નજદીક=પાસે
પ્રમાણે=મુજબ
ફેલાવ્યો=ચલાવ્યો શિ-
ખવ્યું
બક્ષીસ=કમ, ઓકી
ઝપાટાબંધ=ઉતાવળો
ખબરદાર=હોંશીઆર,
પાઠ ૧૯ મો.
હીંચકો=હીંડોળા.
રીતસર=નીયમપ્રમાણે
હીરો=હરામું
ઉછેરવું=સાં પ્રમ.
તોફાની=મસ્તીખોર
મારું મારી=હીમત
ધારી.
ઠીમણ=ગડ (ઠોક
વાગવાથી ઉપડી આ-
વેલી ચામડી.)
છાતીવાળો=હીંમતવાળો
કને=પાસે
હુડસેલી=ખસેલી
વગળા=દુર
બજારી=વળગાડી
પાડ=ઉપકાર
પાઠ ૨૦ મો.
પાદશાહ=બાદશાહ મુ-
સલમાન રાજા.
સુબો=અમલદાર,
સરદાર.
રઈયત=પ્રજા.
અંત=છેડો
દરબારમાં=કચેરીમાં
ફેંકાય છે=ફુટકે
નીમણુક=નીમ.વવું તે
શાહજાદો=પાદશાહનો
કુંવર
શાહજાદી=પાદશાહની
કુંવરી.
ચીતરામણ=ચીંતર

તહેનાતમાં=હજુરમાં
છોકરાદી=નાહાની
નામધાર=પ્રખ્યાત
ફરમાવશો=જણાવશો
સમજુતી=સમજુત
અરજ=દાદ.
ફરજંદો=છૈયાંછોકરાં
લાડ=વહાલ.
ખુદા=ખુદા, ઈશ્વર
ખેલતો=રમતો
ગુનો=વાંક,
માફ=ક્ષમા
દીલ=મન.
વહાલ=પ્યાર હેત
બદલાઈ=ફરી
ઓહદો=પદવી
સરખા=જેવા.
કઠણ હૈયાનો=દયાવી નાનો
રદ કરવું=પાછી એંચી લઈ હું કબુલ કરતો નથી.

**પાઠ ૨૧ મો**

લંગડો=લુલો
દેશદેશાવરના=ખાડાખાબોચીયા.
બોલ=જગ્યા
ઠોઠ=અક્કલે
ગભરાયો=મુંઝાયો. અકળાયો

પક્ષી=પંખી
માળા=પક્ષીનાં ઘર
વળે છે=આજુબાજુ=આસપાસ ફરે છે
કોહેલા=શીયાળવું
ખોંખારો=ધાંટો, અવાજ
આડે=ઉંધે અવળે
ભલુ=કલ્યાણ
દુવા=આશીર્વાદ
બરાબર=સારી રીતે
ધોરી=જાહેર મોટા જાણીતા

**પાઠ ૨૨ મો.**

પડછાયો=ઓળો
ભાગોળ=શીમ
બેંતાલીશ=અટકીશ ઉભો રહીશ
પાર=કાંઠો
કીનારે=કાંઠે
કુદકો=ઠેકડો.
ભાગેલો=તુટેલો
પુલ=નદી ઉપર થઈને જવાનો બાંધેલો રસ્તો
થાક ખાવા=વીશામો લેવા
અદેખો=બીજાની ખોર બીજાનું સારૂ જોઈ બળે તેવો
લોભી=લાલચુ
કુટકી=ભોડકી

તરાપ=છલંગ કુદકો
બોંબાં કરતો ભસતો
ખોળ=શોધ
દાનત=ઇચ્છા
ગુમાવ્યું=ખોયું
તાકે=નજર કરે

**પાઠ ૨૩ મો.**

ઠગ=ઠગારા
ખરીદકર્યું=વેચાતુ લીધુ
વાટમાં=રસ્તામાં
પકડી=છોડાવી
અચરજ=નવાઈ
હડખાએલા=હડકવાયુ જેને હડકવા આવ્યો હોય તેવું
ગણકારતા=માનતં, પત કરતાં
સંદેહ=શંકા, વ્હેમ
દરકાર=પરવા તમા.
ઠાવકુ=બરાબર ઠેકાણે
જનોઈ=યજ્ઞોપવીત
બચકુ ભરશે=કરડશે
ખાસી=ખોડ
અભડાયે=અપવીત્રથયો
ખુલ્લુ=ઉઘાડુ
ભરોસો=વીશ્વાસ

**પાઠ ૨૪ મો.**

લડતો=વઢતો
ફકત=માત્ર
લખોટા=નાનો દડો

( કાચનો )
ગોળમટોળ=બરોબર ગોળ
ચટાપટા=અટાપટા
છાનોમાનો=ચુપચુપ
બગાડયું=નુકશાનકર્યું
છીનવી=હરતી
સજા=શીક્ષા
મુફલીશ=તીસરીશ

## પાઠ ૨૬ મો.

આરબ=અરબસ્તાન દેશનો રહેવાશી
ભરપૂર=ભરેલા
પૈસેટકેખાલી=ગરીબ ધન વીનાનો
હાલત=દશા
માલમપડે=ખબરપડે
ખુબસુરત=શોભીતો
ઉમદા=સારો ઉત્તમ
દેશાવર=પરદેશ
વપારી=વેપારકરનાર
પસંદકીધો=પસંદકર્યો
કપરા=સખત
મુલ=કીંમત
ઠરાવ=નકીવાત
મુકામે=ઠેકાણે
હૈયુભરાઇઆવ્યું=દિલગીર થયો
પંપાળતાં=થાબડતાં
પરદેશી=પારકા દેશનો રહેવાશી
આકરી=અરદાસ
પરવડે=ગમે પાસવે
પ્રાણી=જનાવર

## પાઠ ૨૭ મો.

ઝરો=પાણીનું ઝરણું
શોભેછે=સારૂંદેખાયછે
નારાજ=નાખુશ
બડબડવા=મનમાં બોલવા
લજવ્યું=શરમાવ્યું
લલકારવું=હોકારવાતે
કાનપરપડ્યું=સંભળાયું
ચમકી=ચોંકી અચરજ પામીને
ફેડો=પૂંઠ
વટાવી=ઓળંગી
ઝાડી=ઝાડનો જથો
પારધીઓ=શીકારીઓ
ચોપાસ=ચારેબાજુ
ખેંચતાણ=તાણાતાણ
વખોડતું=ધીકારતુંહતું ઓછું ગણતું
સંકટ=દુઃખ
મોહી=ખુશી થઇ
ફસાવી=સપડાવી
વખાણવી=વખાણ કરવાં

## પાઠ ૨૮ મો

નકલ કરનાર=કોઇનું કોઇ જોઇને તે પ્રમાણે કરનાર.
ઇચ્છા=મરજી
રંગરેજ=લુગડાં રંગનાર
જરદીના=તપખીરના જેવા
ગભરાટ=બીક
પાસ=અસર
બરાબર=સારી રીતે
પ્રધાન=દીવાન વજીર
સાચવવું=ખબર રાખવાનું
ડીલપર=શરીરપર
ફાંદ=પેટ
ચાંપ્યા=ચોડી દીધા

## પાઠ ૨૯ મો

લગ્ન=વીવાહ
વરા=જમણવાર
સામાન=ચીજવસ્તુઓ
પીએર=માબાપનું ઘર.
ટાંકણે=ટાણે
મેળાપ=એકઠા થવુંતે
ચડીબડી=લઢી વઢી
લેખવે છે=ગણકારેછે
મોંઘી=આકરે
શેખી=પતરાજી
ખપ=ઉપયોગી
રંક=ગરીબ ;

દાદીમા=મોટીમા
બારેખમ=બહુ મોટાં,
માન=આદર.

પાઠ ૩૦ મો.

આપકર્મી=પોતાના ક-
ર્મ અથવા કમાઇ ઉ-
પર આધાર રાખનાર
કુંવર=દીકરા.
બાપકર્મી=બાપની ક
માઇપર આધાર
રાખનાર.
રાજપાટ=રાજગાદી
તીર્થ=પવિત્ર ઠેકાણું
ધન=પૈસા દોલત,
વતન=પોતાનું ગામ
ઓચીતી=અજાણતી
ઠેકાવી=કુદાવી
બહાદુરી=હોશિયારી.
સેના=લશ્કર,
ઉપરી=સરદાર.
સમે=વખતે.
ચઢીઆવ્યો=લડવાઆ-
વ્યો
હીંમત=હામ
લુણ=અન્ન (મીઠું)
તૈયાર=હાજર
ફતેહ=જીત.
આર્થના=સ્તુતિ.
ડંકા=નગારાં.
ફોજ=લશ્કર
તક=વખત
ફેંક્યો=દોડાવ્યો.
નાસ ભાગ=નાસાનાસ
ભાગાભાગ
વરમાળ=વરને પહેરા
વવાની માળા
વરમાળા નાખી=પરણી
પહેરામણી=દાયજો ક
ન્યાદાન.

પાઠ ૩૧ મો.

ઘાસ ચારો=ખડ વિ
ગેરે,
તાજો થયો=ધરાયો
લહેર=સપાટો.
ખાબોચીઉં=પાણીથી
ભરેલો નાનો ખાડો
ચગદાઇ=કચરાઇ
જીવ=પ્રાણી
ચઢાઉ=ફુલણ
ફુલાવી=મોટું કરી.
વેઠે છે=ખમે છે
બોલ=વચન.
મમતે=હઠે
ગજા ઉપરાંત=શક્તિ
થી વધારે.

પાઠ ૩૨ મો.

ખરડાએલે=બગડેલે.
નઠારો ખરાબ ગંદો
તલાવડી=નાનકડું તળાવ
ખરડાયાં=બગડ્યાં
લપસી=ખસી.
ચોકખાં=ધોએલાં
ધ્રુજતો=થરથરતો,
ગરમ=હુંફાળાં
ખાદી=જેવું જાડું.
દેશી કપડું.
મલમલ=એક જાતનું
ઝીણું કપડું
બફારો=ઘામ ગરમી
સાહુકાર=પૈસાદારશેઠ
વર્ગ=કલાસ.
બેદરકાર=કાળજી વી
નાનો.
ટેક=આદત.
લાભ=ફાયદો
રોગો=દરદો.
બોરીઆં=બટન.
જાતે=પોતાની મેળે

પાઠ ૩૩ મો.

ઉપયોગ=ખપ વાપર
ભણેલા ગણેલા=ભ
ણીને હોશિયાર થ
એલા.
ધંધો રોજગાર=કામ
ધંધો
પાડોશમાં=નજીકમાં
દોરીને=હાંકીને,
ફાટ=ચીરો.
ઢંકાએલાં=દબાએલાં
આંગુઠીઆં=અંગુઠે

પહેરવાનાં ઘરાણાં
નેટવાં=પગની આં
ગળીની વીંટીઓ
નિશાનીઓ=એંધાણો
વહેળા=નાની નદી.

શેલો=ખડકો પથરા
ધોબી=લુગડાં ધોવાનો
ધંધો કરનાર.
ધોબણ=ધોબીની સ્ત્રી-
રાજ મારગ=જાહેર ર
સ્તો
ઢુંકડું=નજીક
છેક=તદ્દન
વસ્તા=રેલા
રંગીલા=ઉમંગી.

# ભાગ ૨ બીજો.

**પાઠ ૩૬ મો**

ટેકરા=નાના ડુંગર.
ભાર=લાદેલ.
પાછળ=વાંસે
કસરતશાળા=કસરત
કરવાનું ઠેકાણું
ઝોળા=પકડાયો
નમે છે=નમે છે.
હરેકને=હરેક.
ઓળખતી=જાણતી.

**પાઠ ૩૭ મો.**

છોકરી=છોડી
કાઢેલો=ચીતરેલો
માપ=અંતર.
પરમદહાડે=ગઇકાલની
પહેલો દહાડો
સ્લેટ=પત્થર પટી.
મથાળે=ટોચે
ફૂટ=બાર ઈંચ
ફૂટપટી=ફૂટ માપવાં
ની પટી
ભરી=પામી
દોરવા=તાણવા
ભૂંસી=છેકી
મધ્યમાં=વચમાં
કરો=બાજુની ભીંત
લંબ ચોરસ=લાંબો
ચોરસ આકાર
બાગ=વાડી
ચડતી ઉતરતી=ઉંચી
નીચી
બેઠક=બેસવાનું ઠેકાણું

**પાઠ ૩૮ મો.**

નિશાન=એંધાણ
બતાવવા=દેખાડવા
બમણી=બેગણી
બરાબર=ખરેખરી
અડીને=અટકીને
ઓળંગી=કુદાવી પસા
ર થઇ.
મથક=ઠેકાણું
ગોચર=ગાયોને ચર-
વાનું ઠેકાણું
મેળવી=સરખાવી

**પાઠ ૩૯ મો**

સહેલ=ફરવા જવું તે
વગડામાં=જંગલમાં
પોપડો=ઢોરોને ચરવા
ની જગા
વળ્યા=ફર્યા
આંબાવાડી=આંબાની
વાડી
નિચાણ=નીચી જગા
વહેળો=નાની નદી
ઢાળ=ઢોળાવ
સુંદર=શોભિતો રમ
ણીય
દહેરૂં=મંદિર
ધ્વજા=વાવટો
મજા=રમુજ.

બાનુ=કાંઠા ઉપર રે
તીવાળી જગા
વહેણ=વહેતું પાણી
હોડી=નાનું વહાણ
પાર=કાંઠે છેડો
પાળ કાંઠો (બાંધેલો
ક્યારડા=ક્યારા
નજરે પાડ્યા=દેખાવા
સુગમ=સહેલું
મસ=ઘણું

પાઠ ૪ થો
અધિકારીઓ=અમલ
દારે હોદ્દેદાર
સગડી=દેવતા સગગા
વાવાનું વાસણ
ગમ્યું=ગોઠયું
શીખવતા=સમજાવતા
ચોરો=નજેરી ગામના
મુખીની નાનીકચેરી
મુખી=મુખ્યમાણસ
ગંધ=ખરાબ વાસ
મુરવી=સુગવી
બંદોબસ્ત=ગોઠવણ
હવાલદાર=જમાદાર
સિપાઇ
વારાવાળા=જેનોવારો
હોય તે
મામલતદાર=તાલુકાનો
મુખ્ય અધિકારી
ભરાણાના=ભરવાના
રાવણીઓ=સાંઠીઆ
વાળા ચોકીઆત
તાલુકે=માટે થાણેમો
ટી કચેરીઓ
સરકારી=સરકારનું
હુંડી=રૂપિઆમળવાની
ચિઠ્ઠી મનીઓર્ડર
ટપાલી=ટપાલ વેન-
નારો
દહા=ઓસડ

---

# ભાગ ૩ જો

---

પાઠ ૪૧ મો
સોનેરી-સોનાજેવો
પથરાઇ=ફેલાઇ
કોરો=કોરણો
અંગારા=સળગતા કો
યલા
ધખે=કામે
વળગે છે=લાગે છે
હળ=જમીનખેડવાનું
ઓજાર
દુકાનદાર=વેપારી
ઝાડી=ઝપટી
ગોઠવેછે=મુકેછે
કલોલ=કિલકિલાટ
ખોરાક=ખાવાનું
સોધવાને=ખોળવાને
છોડવા=નાના રોપા
વનસ્પતિ=ઝાડપાલો
જન=માણસ
ધીમે ધીમે=હળવે
ળવે
ઘોંઘાટ=ગડબડાટ,
નરમ=ધીમો
ચોતરફ=બાજુ
પાઠ ૪૨ મો
હવ=ધીમો પવન
વાતો=ફુંકાતો
જોરથી=ઉતાવળો
ફેર=તફાવત
સમજપાડીશ=સમ
જાવીશ
મુંગળાઇ=મુંઝાઇ અ
કળાઇ

પ્રાણી=જીવતો જીવ
ઝપાટો=પસટો
તોફાન=પવનનું જોર
થી વાયું તે
ઉથલી=ઉંધી થઇ
ભરવાડ=ઘેટાં બકરી
ચારનાર.
આગ=લાય
કામનો=ખપનો
ભુલ=ચુક
ઘસડી ખેંચી
ધાન્ય=અનાજ
વાસ=ગંધ
છેક-તદ્દન
અકળામણ=મુંઝાવણ
ગભરામણ

પાઠ ૪૩ મો

કકરો=ગાંગડો
મુલ=કિંમત
પોચી=નરમ
સહેલાઇથી=સુગમ
તાથી
સુરો=ભુકો .
કણ=રજ કણ
ચોટી-વળગી
સેકાઉં છું=ગરમ બં-
નુ છું
પીગળતો=ઓગળતો
નિર્દય=દયા વિનાના
કહ્ણુ=સંપત

ગાંગડો=ગઠ્ઠો
ઝાંખાં=મેલાં
ફોલ=છોઇવાનો ચુનાનો
લોંદો
કહાણી=કથા વારતા
જન્મ=ઉત્પતિ
સેંકડો=સો (ઘણાજ)
બારીક=ઝીણા
જંતુ=જીવડાં
વેહ=કાણાં
છેદો=કાણાં
થર=પડ
ખાંચવા પાવડા=ખોદ
વાના ઓજાર
હકીકત=વર્ણન વાત

પાઠ ૪૪ મો

ધંધો=વેપાર
કંસારા=વાસણઘડવા
નો ધંધો કરનાર
બહેર મારીજાય=બ
હેરા થઇ જાય છે.
ભોંયમાંથી=જમીનમાં
ભેળ=ભેગ મેળવણી
ગળીને=પીગળીનેરસ
કરીને
લોટા=કળશ્યા
ચંબુ=સાંકડા મ્હોંન
લોટા
નાળચાં=નળીઓ
માંજીએ=ઉટકીએ

બાઝેલો=વળગેલો ચો-
ટેલો
ઝેરી=ઝેરવાળો
પુષ્કળ=ઘણું
સિક્કા=નાણાં
ટંકશાળ=નાણુંપાડવા
નું ઠેકાણું

પાઠ ૪૫ મો

ઇનામમાં=બક્ષિસમાં
વિષે=બાબત
વારે=વખત
ખાણમાંથી=ભોંયમાં
થી
મેળવણી=ભેગ
શિરોઇ=પાણી ભરવા
નું સાંકડી મોંનું વ
વાસણ
જલદી=ઝટ
કટાય=કાટ ચડે
માંજેલા=ઉટકેલાંસાફ
કરેલાં
સસ્તું=સોંઘું
કુંચી=ચાવી
ચઢાવવાથી=દેવાથી

પાઠ ૪૬ મો

ખાસ=ખડ
વેળાએ=વખતે
બજેર=ચેડું
ચરામાં=ચરવાની જ-
ગામાં

કુમળુ=કુણું
છાવામાં=ઢાંકવામાં
ધાર=ટોચ, શિખર
દાભ=એકજાતનું ઘાસ
તદન=છેક
ઓીઝવો=એકજાતનુંઘાસ
ચરાઉ=ચરનારાં
ગુણીઓ=નાનીબારીઓ
ગંજ=ગંજ, ઢગલા
ગડી=ગાંઠ
સુગંધ=સારી વાસ
મોથ=એકજાતનું ઘાસ
ખુજ્જળી=ખાપર જેવો એક જાતનું ચામડીનું દરદ
ધુપેલ=માથામાં ઘાલવાનું ધુપેલું તેલ
અત્તર=એક જાતનું ઘણું સુગંધી તેલ
જડ=મુળ
દરો=એક જાતનું ઘાસ
ફેરા ફરીને=વારે વારે
ઉપલાણે=બાજુએ
પાણી વાટ=પાણીવાળો રસ્તો
ચમરી=ગુચ્છો
સરકટ=એકજાતનું ઘાસ
ટોપલીઓ=નાની સુંડલીઓ
જુદા=જુદા

## પાઠ ૪૭ મો.

વાવવાં=રોપવાં
સાંઠા=દાંડા, સોટા
ડાંગર=કમોદ
ગાંડા=ગાંઠ
સલંગ=આખી
પેર=કાતળી
ગુચ્છો=જથ્થો
નજર કરો=જુઓ
એક બીજાને મળતાં=એક બીજાને સરખો
બી=બીયાં
ખાતર=છાંણુ વિગેરેનો કચરો, પુંજો
ભીલ=એક જાતના લોક
નાગલી, સામો થેક=જુદી જુદી જાતનાં અનાજ
વીડ=જંગલ
છડીને=ફોતરાં કાઢીને
ઢેબરાં=નાંનાં જાડા રોટલા
ખસલી=એક જાતનું ઘાસ
કડબ=જારના સુકા સાંઠા
ખોરાક=ખાવાનું
રાતડીઆ=રાતી જાર

## પાઠ ૪૮ મો.

ખેડુત—ખેતી કરનાર
સખત—કઠણ, બહુ
મજુરી—મહેનત
માંડી—શરૂ કરી
એક સામટું—એકીવારે વિસામો લીધા વિના
ભાતુ—ખાવાનું
ભાણુ—સુરજ
કોઢ—ઢોર બાંધવાની જગો
કૌવતવાળું—જોરવાળું
આળસુ—સુસ્ત
હળપુણી—જમીન ખેડવાને હળમાં કોશ નાંખવામાં આવે છે તે
ચરકુ—કોશને મજબુત કરવાને નાંખવામાં આવતી લાકડાની ફાડ
સેડ—હળની વચમાંનો લાંબો સોટા
ધુસરી—ધોસરૂં
છડું—હળની ટોચે ભાર દેવાને રાખવામાં આવતી ખીંટી
ચાસ—આડા ઉભા લીટા.
જગતનો—દુનિયાનો
તાત—બાપ

સંસાર=જગત
ખાગતો=પોષણ કરતો
નીપજાવે=ઉપજાવે
અન્ન=અનાજ
ધરે=પહેરે
ભાવે=હોંશથી, હોંસે
સહે=ખમે
લષ્ટ=જાડો, પુષ્ટ
સદા=હમેશાં
ઉત્તમ=સૌથી સારી
પરઉપકારી=બીજાને ગુણકારી
દાએ=દે. આપે
શીખ=શિખામણ
ખંત=કાળજી, હોંસ

પાઠ ૪૯ મો.

ડાંગર=ભાત, કમોદ
ટાંકણે=ટાણે
ક્યારડા=ક્યારા
રોપી=વાવી
લીલાછમ=ઘણાજ લીલા
ડાલી=ડાલી
ધરૂ. તરૂ=ડાંગરના છોડ
ઝાલતો=ખમતો
કાદવ કીચ્ચડ=ગારો કચરો
ખળી=કણસલામાંથી અનાજ જુદું કરવાની જગા, ખળું.
છોડાં=ફોતરાં

પાઠ ૫૦ મો.

કાલુ=શેરડીનો રસ કાઢવાનો સંચો અથવા ચાગી
પડછા=પાંદડાં
સંબંધી=વિષે
પોચી=નરમ
પેરવાળી=કાતળીવાળી
પેર=કાતળી
પીત=બી
ભેગી=સાથે
તરકારી=શાક
ફણગે=ફુટ
શિઆળવા=શિયાળ
પેસી=ઘુસી
નુકશાન=હાન, ખરાબી
સંભાળ=સાવચેતી
પાકટ=પાકી
ઉકાળેછે=ગરમ કરે છે.
છારી=પડ
ઘટ=જાડો

પાઠ ૫૧ મો.

ભાત=રાંધેલા ચોખા
રસોઇ=રાંધવાનું કામ
તકરાર=વઢવાડ, કજીઓ
ખપનો=કામનો
વઢવા=લડવા
ધીમાં=શાંત
ઉજળો=ઉજાશવાળો
ધોળો
સફેદી=ધોળાશ.
લાયક=જેવો
ભાવથી=હોંશથી
લોટ=આટો
કણેક=લોટનો પાણી વતી કરેલો મેંદો.
જોરે=બળ
નકામો=ફોગટ
હીસાબે=ગણતરીમાં
ઉપયોગી=કામના
પૈસાદાર=પૈસાવાળા
જુવાર=જાર

પાઠ ૫૨ મો.

મધપુડો=માખીઓએ બનાવેલું મધનું ઘર
લટકતો=ટીંગાતો
કામળાં=ધાબળા
ધુણી=ધુમાડાવળી સગડી ધુમાડો
બગાડ્યું=નુકશાન કર્યું
ઘરબાર વગરનાં=રખડતાં
પારકો=પરાયો
ઇચ્છા=મરજી
વગડામાં=જંગલમાં
નર=પુરૂષ
ખાનાં=કાણાં
ઉછેરવામાં=મોટાં કર-

વામાં
પાળે છે=બચાવે છે
રક્ષણ=રક્ષા બચાવ
ડંખ=ચટકો કાંટો
જંતુ=જીવડાં
દયા=રહેમ
મેનતુ=મહેનત કરના
રી ઉદ્યોગી
હુન્નર=કસબ
મનહર=સુંદર
રચે=બનાવે
તતકાળ=તરતજ
સરેપ=સરપડે થાય
ગુણ=ફાયદો
અપાર=ઘણો
દીસે=દેખાય
તજે=છોડી દે
તમામ=સઘળી
કેવાય=કહેવાય
ઉદ્યોગી=મહેનતુ
પંકાય=વખણાય

### પાઠ ૫૩ મો

બલક=એકજાતનું જ
નાવર પ્રાણી
મરઘા=કુકડા
બતાવ્યાં=દેખાડ્યા
ખાબોચીઆં=ખાડા
ચીકટ=ચીકાશ
ઝિલાતું=પલળતું
કાદવ=કીચડ ગારો

સુંદર=શોભિતા
ભારે=વજનદાર
નબળી=કમજોર
જોડાએલાં=સધાએલાં
અણીદાર=અણીવાળી
કુકડો=મરઘો
તળે=નીચે
ઢાંકી=સંતાડી
બીકણ=બીએલેવી
છેડવા=અડકવા ખી
જવવા
માંજર=કલગી
દીપે છે=શોભે છે
ખોતરવાની=ખોદવાની
વાહણું=સવાર

### પાઠ ૫૪ મો

કદી=કોઈવાર
ચોક=ચોગાન
બીતી=ડરતી
નાની=નાજુક
કાબરી=કાબરચીતરી
મજબુત=જોરથી
તણખલાં=તરખલાં
વસ્તુ=ચીજ
ભુરા=આસમાની
ખોરાક=ખાવાનું
રઝળીને=રખડીને
વીણીવીણીને=શોધી
શોધીને
ભો=બીક

લાગ=દાવ
સાપ=સર્પ નાગ

### પાઠ ૫૫ મો

પ્રાણી=જાનવર
ગરદન=ડોક
સુંવાળા=લીસા
કેશવાળી=ઘોડાનીગર
દનપરનાવાળ
જાંઘ=સાથળ
નક્કર=નક્કોર કઠણ
સપાટ=સીધી
ઝપાટાબંધ=જોરથી
ઉતાવળાથી
લગામ=ચોકડું
તીણા=અણીવાળા
તીક્ષ્ણ
ચપટા=બેઠેલા
ભુસુ=થુલું
ઝડપથી=ઉતાવળથી
મજલ=અંતર છેટું
પાણીદાર=જોરવાળી
નાળ=લોઢાનાગોળપાટા
જડાવે છે=બેસડાવે છે
અરબી=અરબસ્તાનના
નીમકહલાલ=ખાય
તેનું સારું ઇચ્છનાર
પ્રીતિ=હેત
શરત=હોડ
જીન=પલાણ લુગડાં
(કે ચામડાનું)

બરહાસ=ચાકરી

પાઠ ૫૬ મો

સગાં વહાલાં=સગાં સંબંધી

નાળબંધ=નાળ જડ નાર

ઉચકી=ઉપાડી

જાનવર=પ્રાણી પશુ

ફેર=તફાવત

ઝુમખો=ગુચ્છો

ખોખારેછે=હણહણે છે

ભાર=બોજો

વલોકરેછે=ઊંચકી જાય છે

અડીઅલ=હઠીલું

ઠોઠ=સમજણવિનાનું અક્કલ વિનાનું

મહેનતુ=મહેનતકરેતેવું

ધીરજવાળું=સબુરી વાળું

કહ્યાગરૂં=કહ્યા પ્રમાણે ચાલનાર

ચાલાક=ચંચળ

તબેલો=ઘોડાને બાંધવાનું ઠેકાણું ઘોડા હાર

ટટ્ટુ=નાનો ઘોડો

ઠુંકુ=નાનું

ડુંગર=મોટા ટેકરા

પાઠ ૫૭ મો

ભાગ=અવયવ

ઓકળી માય=એક જાતનો મોટો બગડો

તફાવત=ફેર

ધડ=ડોકા વિનાનો શરીરનો સઘળો ભાગ

ઉપલા=ઉપરના

તાળવું=મ્હોની અંદરના ઉપલો ભાગ

ભવાં=ભમર

ખાળે છે=અટકાવે

મુળ=શરૂઆત

પાતરાં=પાંદડાં

ફેફડ=ભમર

વાંસો=પીઠ

ઢીંચણ=ઘુંટણ

પાઠ ૫૮ મો

આકાર=ઘાટ

વાસ=ગંધ

નીંડો=ગજો

માલમ પડે છે=જણાય છે

સ્વાદ=મીઠાસ

ફીકર=ચીંતા

ધબાકો અવાજ

સાન=સમજણ

પાઠ ૫૯ મો

રંગબેરંગ=રંગારો

ભાત ભાતનાં=જાત જાતના

ચઢાવે છે=દેછે

ભુરી=રજ

ઘેરા=કાળાશ પડતા સખત રંગના

ઝાંખા=ફીક્કા

સેલાં=કમરે બાંધવાના ફુમતાં

ગળીના રંગ=ઘેરો વાદળી

આછા=ઝાંખા

રીત=પદ્ધતિ

બનાવવાની=તૈયાર કરવાની

પાઠ ૬૦ મો

લુગડાં=કપડાં

ઉઘાડો=નાગો ( લુગડાં પ્હેર્યાં વગર )

ધ્રુજે=કંપે છે

ડીલ=શરીર

ફ્લાલીન=એક જાતનું ઊનનું સુંવાળું કપડું

કાપડ=લુગડું

કાંતીને=તાર કાઢીને.

ઓછો=થોડો

હોરીવાણીઆ=કાપડના વેપારી

ખાદી=રેજો

જામદાની=એક જાતનું છીણું સફેદ કપડું

જંગલી=જંગલમાં રહેનારા
રંગદાર=રંગેલા
ઢાંકણું=ઢાંકવાનીવસ્તુ
રૂવાંટા=ઝીણા વાળ, રૂવાં
ગરજ=જરૂર
સારેછે=પુરી પાડે છે
ભાંગડાં=જાડા પડ
સમાર=સંપૂર્ણ પુરેપુરૂં

# કવિતાના અર્થ.

## ( કવિતા ૧ લી. )

### પાઠ ૨ જો.

સવાર=પ્રભાત
વર્ણન=હકીકત
મુજ=મારા
વ્હાલી=વ્હાલા
બાળ=બાળક પુત્ર
પંખી=પક્ષી
વન=જંગલમાં
વાણું=વ્હાણુંસાર
વીતી=ગઈ
પૂર્વ=પૂર્વ દિશામાં
ઝગઝગાટ=ચળકાટ,
દીસે=દેખાય
ભાત ભાત=ભાત ભાતના
ડોલે=હાલે,
કુકડા=મુરઘા
ફુટડા=શોભીતા
મધુર=મીઠું
ચંદ્ર=ચાંદો
તેજ=પ્રકાશ
ફીકું=ઝાંખુ
ઉડી=ગયુ-જતુ રહ્યું
ખુણા ખાંચા=ગલી કુંચી
ખીલે=શોભે
ભક્ત=ભક્તિ કરનાર
જનો=માણસો
ધ્યાન ધરે=એક ચિત્તથી ભક્તિ કરે
ગવૈયા=ગાનારા
ગાના=ગાયન
દાતા=દાન અપનાર
દીયે=દે
રૂડું સારૂં
બાંગ=મુસલમાનની પ્રાર્થના
સુરજ તણો=સુરજનો
ઉદય=ઉગવું તે
અંધકાર=અંધારૂં
ભ્રમર=ભમરો
ગુંગું=ગણગણાટ
કમળ=કમળનું ફુલ
પત્ર=પાંખડી
ખોલે=ખોલે ઉઘડે
તડકો=તાપ
ઉમંગી=હોંસીલા
પંખેરૂ=પંખી
ધાય=જાય
ચારો=ખાવાનું
વલી=વેલા
તરૂ=છોડવા
ટોળે=સંખ્યા
વીરા=ભાઈ
મગન=ખુશી
પ્રભુ=પ્રભુનું
ધ્યાન=મન
માત=મા

હે મારા વ્હાલા દિકરા તું ઉઠ ( કારણ કે ) પંખીઓ જંગલમાં બોલે છે.

રાત પૂરી થઇ ને સવાર પડ્યું; પૂર્વ દિશામાં ( સૂરજનો ) ચળકાટ થયો તરેહ તરેહના રંગો દેખાવા લાગ્યા ઝાડ અને તેનાં પાંદડાં હાલવા લાગ્યા; માટે હે મારા વ્હાલા દિકરા૦ ૧

મરઘા કુકડે કુક કરે છે; સુંદર મેના પોપટ અને મોર મીઠા શબ્દો બોલે છે માટે હે મારા૦ ૨

ચંદ્રમાનો પ્રકાશ ઝાંખો થયો તારાનું તેજ પણ ચાલ્યું ગયું અને ચોર લોકોને ફાવ્યું નહિ તેથી ( સંતાવાને ) ગલી કુંચી શોધવા લાગ્યા; માટે હે મારા૦ ૩

ભક્તિ કરનાર માણસો એક ધ્યાન ધરે છે ( અને ) પરમેશ્વરની ભક્તિ કરે છે ) ગાનારા માણસો ગાયનો ગાય છે દાન દેનાર માણસો સારૂં ( ઘણું ) દાન દેછે અને મુલ્લાંઓ બાંગ પુકારે છે ( પ્રાર્થના કરે છે ); માટે હે મારા. ૪

સુરજ ઉગ્યો અને તેથી રાતનું અંધારૂં ચાલ્યું ગયું ભમરો પણ ગણગણાટ કરી રહ્યો છે કમળની પાંખડીએ ઉઘડે છે માટે હે મારા૦ ૫

જેમ જેમ તડકો વધતો જાય છે તેમ તેમ માણસો હોંશીલા થતા જાય છે આકાશમાં પખીઓ દોડે છે અને ઢોર ચારો શોધે છે માટે હે મારા૦ ૬

ઝાડ વેલા ફળ અને ફુલ ધીમે ધીમે ખીલે છે એમાં જરા પણ ભુલ નથી અને પખીઓના ટોળાં તાજા છોડવાઓના દાણા ખાવા જાય છે; માટે હે મારા૦ ૭

હે મારા વ્હાલા બાઇનુ પરમેશ્વરનું નામ બોલીને ખુશી થઇને ઉઠ અને ચિત્ત રાખીને તારા પાઠ વાંચ એમ મા કહે છે ૮

## પાઠ ૫ મો. ( કવિતા ૨ જી. )

જેને જેની સંગત. તેવીજ અસર તેનામાં બેસે છે જેને

જેવી સંગત તેવોજ પ્રેમ તેનામાં આવે છે; જેને જેવી સંગત તેના જેવાંજ કામ તે કરશે; જેને જેવી સંગત તેવેજ ઠેકાણે તે જઈને બેસશે. સારી સંગતથી સારો માણસ થશે અને નઠારી સંગતથી નઠારો માણસ થશે; સારા મહેતાજીની સંગતથી સારા ભાગ્યવાળો માણસ વિદ્યા ભણે છે.

પાઠ ૧૦ મો.

જાળ—કરોળિયાનું તાંતણાનું બનાવેલું ઘર
ગભરાય—અકળાય, હિંમત હારી જાય.
વણ—વગર
તાંતણે—તાર વતી.
મેંનત=મહેનત.
માટ—માટે.

હેઠે—નીચે
ક્રો—ક્રોધ
ધાટ—રીત તદબીર,
મંડયો—લાગ્યો
તૈયાર—તત્પર
હિમત—હામ
હોંશ—ખંત
ભીડયો—મંડયો
ધીરજ—શાન્તી

નીરધાર—નકી
યત્ન—મહેનત
ચગદઈને—કચરાઈને
તળે—નીચે
મોત—મરણ
તજી—છોડી
લાભ—ફાયદો
અનંત—ઘણોજ

( કવિતા ૩ જી.

જાળ બનાવતા કરોળીઓ ભોંય પર પડી જાય છે ત્યારે ગભરાય છે અને તૂટયા વિનાના તાંતણાથી ઉપર ચઢવા જાય છે. ૧

ઉપર ચઢવાને તેણે યત્ન શરૂ કર્યો, પણ પાછો નીચો પડી ગયો અને કોઇ રીતે ફાવ્યો નાહ. ૨

એવી રીતે ફરી ફરીને બે ત્રણ વાર (ઉપર ચઢવા લાગ્યો) રહ્યો અને તેમાં પણ ન ફાવવાથી વળી ફેરીથી તૈયાર થયો. ૩

ખંતથી હીમત રાખીને તે છઠી વખત ચડવા લાગ્યો અને ત્યારે તે શાંતિ રાખી પોતાની જાળમાં નકી જઇ પહોંચ્યો; ૪

જો તેણે ફરી ફરીને ખંત રાખીને મહેનત ન કરી હોત તો માણસના પગ નીચે કચરાઇ ને વગર મોતે મરી જાત. ૫

એવી રીતે જો માણસો મનમાં ખંત રાખીને સુસ્તી છોડી કામનો યત્ન કરે તો તેમને ઘણોજ ફાયદો મળે. ૬

## પાઠ ૧૫ મો. ( કવિતા ૪ થી )

આપણે ભાઇ બહેન હળી મળીને સાથે રમીએ તો ઘણું સુખ થાય; જો આપણે વઢીએ અને કજીઓ કરીએ તો દીલગીરી ફેલાય, આબરૂ ઘટે અને માણસો આપણી નિંદા કરે. ૧

હે બળવાળા પિતા પરમેશ્વર ! અમને હમેશાં સંપ ( સંપની બુદ્ધિ) આપ કે જેથી અમારા દીવસો સુખમાં જાય અને કોઇ દીવસ જરા પણ વઢવાડ ન થાય.

જો બાળકો સંપ સપીને રહેતા હોય અને; કોઇ પણ દીવસ લડતાં રડતાં ન હોય, રમી, જમીને કલ્લોલ ( આનંદ ) કરતાં હોય, તો મા મનમાં ઘણી ખુશી થાય છે.

## પાઠ ૧૭ મો. ( કવિતા ૫ મી )

જે માણસ વિચાર કર્યા વિના કામ કરે છે તેને પાછળથી પસ્તાવો કરવો પડે છે, તમે જુઓ કે આવા ( વિચાર વગરના )કામ કરવાથી સારા પ્રાણીઓના જીવ પણ જાય છે.

| | | |
|---|---|---|
| **પાઠ ૨૫ મો.** | ભાળે—દેખે | રહેતાં |
| કુવાડી—લાંકડાં ચીરવાનું હથીઆર | ખેલતો—રમતો | સુણી—સાંભળી |
| પિતાની—બાપની | નીર—પાણી | સાદ અવાજ |
| બન્યો—થયો | તાંહી—ત્યાં | વદે—બોલે કહે |
| બાયડો—મરદ | નીહાળ્યું—જોયું | સંપત—દોલત. |
| બાહુર—બહાદુર—ખબડદાર | કર્યો—કીધો | મર—મહેરબાની કૃપા |
| સાણો—ડાહ્યો | દીલે—મનમાં | જગનાથ—જગતનો ધણી પરમેશ્વર |
| ઘાવ—ઘા | ચીઢ—લડ | ઝુલતાં—તરતાં આનંદ કરતાં |
| | સદા—હમેશાં | |
| | સમાતા—સમાઇ જતી | |

એક નાનો છોકરો પોતાના બાપની કુહાડી લઇને જાણે કે બબરદાર અને ડાહ્યો મરદ હોય, તેવો થયો; કંઇ પણ ચીજ તે ભાળતો તેને ઘા કરીને કાપી નાંખતો, એવી રીતે રમતો રમતો ગામ બહાર એક તળાવે ગયો. ૧.

ત્યાં માછલાએ જરા પાણી હલાવ્યું એટલે બાળકે પાણીમાં કાંઇક દેખ્યું તેથી બાળક મનમાં બ્હીનો અને કુહાડી ( પાણીમાં ) પડી ગઇ; તે વખતે જરા ધાંટો પાડીને રોયો. ૨.

હમેશાં પાણીમાં તરતાં અને તેમાંજ રહેતાં દયાળુ દેવી માતા આ અવાજ સાંભળીને ત્યાં આવ્યાં; દેવી કહે કે—આલે આ રૂપાની કુહાડી. બાળક કહે કે માતાજી. ! મારી કુહાડી એવી નથી. ૩.

બીજીવાર ( દેવીએ ) સોનાની કુહાડી લાવીને બતાવી; ત્યારે બાળકે માથું હલાવીને ના કહી અને કહ્યું કે મનેતો મારી સારી કુહાડી ગમે છે, માટે હે ભલાં માજી ! મને પાણીમાંથી તે તમે કાઢી આપો. ૪.

દેવીએ કુહાડી કાઢી આપી અને બાળક સાથે બોલ્યાં કે, તને સુખ અને દોલત મળજો અને ઇશ્વર તારા પર કૃપા રાખજો !

## મતલબ કે નીતિથી ચાલનારને સદા સારૂંજ થાય છે.

જેમકે તે બાળકને લોઢાના બદલે રૂપાની તથા સોનાની કુહાડી દેવા માંડી પણ લીધી નહી અને કહ્યું કે મને તો મારી પોતાની છે તેજ આપો તો દેવીએ ખુશી થઇને કાઢી આપી. પણ જો સોના• રૂપાની લેવા મન કર્યું હોત તો તમામ ખોઇ બેસત.

## કવિતા ૬ થી.

પાઠ ૩૪ મો.
મહિમા=પ્રભાવ મોટાઇ
જગપતિ=જગતનો ધણી=પરમેશ્વર
જગમાં=દુનિયામાં
રચી=બનાવી
રચના=બનાવટ
રુડી=સારી
અપાર=ઘણી
સરજાવ્યાં=બનાવ્યાં
સંસાર=દુનિયા
નવરંગી=નવા નવા રંગની
ગાન=ગાયન
શોભતાં=દીપતાં
તરુપાન=ઝાડનાં પાંદડાં

પાડ=પહાડ, ડુંગર
કરાડ=ટેકરા
સિંધુ=દરિઓ
સરિતા=નદી
ઘાટ=કાંઠા=કિનારા
રૂળિયામણી=શોભીતી
નગર=ગામ
વન=જંગલ
વાટ=રસ્તા
શીતળ=ઠંડા
પવન=વા
ઠંડક=ટાઢક
સાર=સારી
નીરખન=નકી
પરસાદ=મેહ
ઝુલતાં=લટકતાં
મધુર=મીઠા

નાદ=અવાજ
સુદ=અજવાળિયું
કળા=શોભીતો દેખાવ
આનંદ=ખુશાલી
વદ=અંધારીયું
તેજ=પ્રકાશ
કારણે=માટે
જળ મહી=પાણીમાં
આંખડાં=આંખ
ભગવાન=પરમેશ્વર
સાથ=સાથે
ચાવણું=ખાવાનું
કળા=યુક્તિ
કળી જાયે નહિ=જાણી શકાય નહિ
સરજી=પેદા કરી
સરજનહાર=પેદાકરનાર

પરમેશ્વરે જગતમાં બહુ સારી ગોઠવણ બનાવી છે. દુનિયામાં તેણે નાના અને મોટા જીવો પેદા કર્યા છે

નવા નવા રંગનના ફુલો ખીલે છે, પક્ષીઓ ગાયન ગાય છે. અને ( પક્ષીની ) પાંખો અને (ઝાડનાં) પાંદડાં સારા રંગવડે શોભેછે. ( એ સઘળું પરમેશ્વરે બનાવ્યું છે. )

મોટા મોટા- પર્વત, ટેકરા, દરિયા, નદી કિનારા આ સઘળી સુંદર રચના તેં રચી છે અને વળી ગામ, જંગલ અને રસ્તા પણ તેં બનાવ્યા છે.

શીઆળામાં ઠંડા પવન સારી ઠંડક આપે છે અને ઉનાળામાં સુરજની ગરમી નકી પડે છે. ( એ પણ પરમેશ્વરે બનાવ્યું છે.

ચોમાસાના દહાડામાં વરસાદ વરસે છે. ઝાડ પર ફુલો ફુલી રહે છે અને મોરના ટકાટારા હુકાનને મીઠા લાગે છે. ૫

અજવાળીઆમાં ચંદ્રની શોભા બહુ આનંદ આપે છે અને અંધારીયામાં ચાંદરણાંનાં પ્રકાશનો રંગ બહુ સારો દેખાય છે ૬

રમત ગમતને માટે મોટાં મેદાન બનાવ્યાં છે અને વળી તે માટે કાન આપ્યાં છે, ઓ બોલવાને માટે જીભ બનાવી તે એ બધું પરમેશ્વરે આપણા ભલાને માટે કર્યું છે ૮

દાંતની સાથે ખાવાનું પણ આપીને પરમેશ્વરે આપણા ઉપર બહુ ઉપકાર કર્યો છે પરમેશ્વરે જેજે યોજનાઓ યોજી (બનાવી) છે તે કોઇથી જાણી શકાતી નથી. ૯

---

## કવીતા ૭ મી.

**પાઠ ૩૫ મો.**

વસંત ઋતુ=ફાગણ અને ચૈત્ર માસની ઋતુ
વીશાળ=મોટા.
વડ=વડનું ઝાડ
જડેલ=પથરાએલ
તાણેલ=ખેંચી બાંધેલ
તાડ=સૌથી ઉંચું ઝાડ
રૂપ=ના જેવું
પૃથ્વી=પૃથ્વી ઉપર
પાકી=પાકી ગયેલ

વનસ્પતી=ઝાડ વેલાં
પલ્લવ=પાંદડાં
ધરી=ધારણ કરી
સ્હોય=શોભે છે
મીઠામ=ધુને
બોલશ=બદ
કલ્લોલ=કીલ કીલાટ આનંદ
વિશેષ=વધારે
બેશ=શરમ
કેસુડા=કેસુડાં જેવા લાલ

ઘોળીને=ઘુંટીને
બાગમાં=વાડીને
ચૌટાં=બજાર
ગુંજાર=ગણગણાટ ગુંજારવ
નવરંગ=નવા નવા રંગ
મોર=આંબાના ફુલ
કોર=બાજુ
જન=માણસો
સુખીઉ=સુખી

મોટા વડના ઝાડ ઉપર વેલા પથરાઇ ગયા છે તેથી જાણે તંબુ તાણ્યો હોય તેમ દેખાય છે કેમ; નારીએરી અને તાડનાં તાડનાં ઉંચા ઝાડ ધજા જેવા દેખાય છે. ૧

પાંકા અને પીળાં પાન હોય છે. ને ખરી તે જમીનપર પડે છે અને લીલોતરી નવાં ધારણ કરી ને શરીરે શોભે છે. ૨

કોયલ મધુર શબ્દો બોલે છે અને મેનાં પોપટ કીલકીલાટ કરે છે તીતર કબુતર અને ખંજન પક્ષીઓ ગાયન કરે છે અને સારી રીતે નાચે છે, ૩

કેસુડાં જેવો લાલ રંગ બનાવીને લોકો લોકો રમે છે વાડીમાં ફુવારા ઉડે છે અને બબનર અને કોકને ઘાંટે છે. ૪

ભમરાઓ ગણુગણાટ કરી રહે છે અને ઝાડ ઉપર ઘણા નવા નવા રંગો દેખાય છે આંબા ઉપર મોર શોભી રહ્યું છે. અને ચાંદની ચારે બાજુ ખીલી રહે છે. ૫

માણસો શીખંડ સ્વાદથી ખાય છે અને ઠંડું પાણી પીએ છે પચિમ અને દક્ષીણ દીશામાંથી આવતા પવનથી શરીર સુખી થાય છે ૬

---

## પાઠ ૪૮ મો. કવીતા ૮ મી.

અરે ખેડુત તું ખરેખર જગતનોબાપ મણાય છે, ( કારણકે ) આ બધી દુનીયાને પાળનાર તુંજ દેખાય છે. ૧

કપાસ, ફળ, ફુલ ખડ અને અનાજને તુંજ પેદા કરે છે. અને સઘળા કરન અનાજ ખાય છે અને માણસો હોંશથી લુગડાં પહેરે છે. ૨

તું તાપ, વરસાદ બહુ ખમે છે અને વળી મહેનત પણ બહુ

કરે છે તેથી શરીરનું લક્ષ ( જબરો ) રહે છે અને હમેશાં સંતોષમાં રહે છે. ૨

ખરેખર ખેડનો ધંધો સહુ કરતાં સારો છે વળી તે પારકા ઉપર ઉપકાર કરનાર છે તું ખરેખરી હોંશથી દુનિયાને સારી શિખામણ આપે છે.

---

## પાઠ ૫૨ મો કવિતા મી.

હે મધમાખી ! તું ઉદ્યોગી છે અને હુન્નર કળાની નિશાળ છે તું સુંદર મધપુડો બનાવે છે અને તરતજ તેમાંરસ ( મધ ( મુકે છે ૧

બીકુ મધ ચુસી લઈને તું તેનું મીણ બનાવે છે તેથી ઘણાં કામ થાય છે અને તે ઘણો ફાયદો કરે છે.

તું એક નાનું જીવડું છે છતાં પણ ઘણું મોટું કામ કરે છે તું હાડી ને ચોકખી દેખાય છે અને તું સઘળી સુસ્તી છોડી દે છે ૩

કીડી કરોળીઆ, મંકોડા, એ સઘળા ઉદ્યોગી જીવડા કેહેવાય છે અને તેમાં પણ તું વખણાય છે ૪

### સમાસ.

### પાઠવાર જોડાક્ષર તથા અઘરા શબ્દો.

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| લક્ષ્મણ | વિવાદ | લુગડું | નિર્દય | નિર્દે |
| છિદ્રો | ખેચતાંણુ | સિક્કા | મસ્તી | સંપત |
| પરમેશ્વર | રસ્તે | મોર્યો | પ્રમાણે | વટેમાર્ગુ |
| મળ્યો | સરજ્યો | ઠરાવ્યો | ભક્તિ | ચાસ્યાં |
| માંડ્યું | ઠપ. | ધર્મશાળા | જકી | બન્ધ |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| પૃથ્વી | લક્કડ | બચ્યું | કિલ્લો | બનાવ્યે |
| આપ્યું | પ્રાણી | ઉઠાડ્યો | બાંધ્યું | દોસ્ત |
| નાખ્યા | રચ્યા | આવ્યો | ભાગ્યશાળી | અજાણ |
| કદ | ચંદ્રમા | ફક્કડ | લાગ્યું | છુટી |
| સરજ્યાં | સળજડ | સમજાવ્યું | મિત્ર | બનાવે |
| પ્રેમ | ઊગ્યાં | બોલ્યો | ટોળાં | ફાવ્યો |
| ક્યારે | ભમર | કહ્યું | પહોંચ્યું | જાગ્યો |
| ખુલ્લાં | પૂછ્યું | માંડ્યું | પૂર્વે | ત્રણે |
| આરચ્યું | પાળ્યું | ચંદ | પકડ્યો | પસ્તાયો |
| અર્ધું | પડ્યું | પડ્યો | મુદ્દલ | સ્વાદે |
| ધ્યાન | ઝાલ્યો | ગમ્યું | ધાન્ય | રહ્યો |
| છાપ્યો | ઊઠ્યો | ભાગ્યું | પત્ર | વિદ્યા |
| કરડ્યો | ખોલ્યો | પ્રભુ | મસ્તી | આપ્યું |
| પુત્ર | પહેર્યાં | ફુટ્યું | આવણ | બાંધ્યું |
| ફાગ્યો | પસ્તાઓ | વન | પાડ્યું | ભીડ્યો |
| જણાવ્યો | ત્રીસ | શીખ્યો | સંતોષ | દાબ્યો |
| [illegible] | વિચાર્યું | યત્ન | ક્લેશ | ગમ્યું |
| ચક્રબિંદુ | કટ્ટા | દાક્ષ | ચઢ્યું | ચક્કર |
| માંગ્યો | પહોંચાડ્યો | કુચ | અપાવ્યું | આપ્યું |
| માર્યા | હલાવ્યું | ગાજ્યું | પસ્તાઇ | ભુખ્યો |
| શ્રી | રામચંદ્રજી | ગાર્ડ | લજવ્યું | જડ્યો |
| ફુલાવ્યો | વળ્યું | અર્પી | કાશલ્યા | સ્ટેશન |
| ઝાલ્યું | પુષ્કળ | પ્રધાન | સોંપ્યો | બચાવ્યું |
| સમજાવ્યાં | જોષે | પાળ્યાં | ભર્યાં | [illegible] |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| જન્મ | પુર્વ | ઉદેસીંગ | ઉગ્યો | જણાવ્યું |
| હાંક્યું | વનસ્પતી | ઇચ્છા | સ્વાદે | ધર્યા |
| આપકમી | પશ્ચિમ | માર્યા | ફેંક્યુ | બાપકમી |
| ઉતર | ગણકાર્યું | બાંધ્યો | પ્રાર્થના | માસ્તર |
| સર્વ | ખસેડયાં | તીર્થ | સ્લેટ | રાખ્યુ |
| દુશ્મન | માન્યો | મધ્ય | ઓળખ્યો | વચ્ચે |
| વસ્તુ | અન્ન | શીખ્યો | મંગાવ્યા | લશ્કર |
| સુવાડ્યું | વીચાર્યું | ચોખ્ખુ | ફરક્યો | બ્રાહ્મણ |
| બેઠયા | ગુસ્સો | અર્ધી | પસ્તાયો | વળ્યા |
| વીચારથી | સુમાવ્યું | ફુલાવ્યુ | લખ્યુ | વીંછી |
| ભુખ્યો | ઉતર્યો | ઇશ્વરલાલ | પુત્ર | કેતક |
| બનાવ્યુ | ભક્ત | બગાડ્યુ | બંદોબસ્ત | ઇશ્વર |
| ઠગો | ધ્રુજતો | દાકતર | નાખ્યુ | ખેડ્યું |
| ઉતમ | બરદાસ | અન્ન | હુંફાળું | દુઃખ |
| કુકર | ગોંધતો | શીરનામુ | તત્કાળ | રીસાળ |
| સીસોટી | ઉદ્યોગી | ઢોંગ | વસ્તુ | ભાગ્યે |
| સંદેસો | પ્રીતી | ઢામણું | શીંગડાં | ટટ્ટી |
| દોરડું | નફર | નીરક્ષાર | હીંગોળા | ટટ્ટુ |
| ફરજંદ | સીંહ | કહ્યાગરે | નીમણુંક | મચ્છર |
| પેંતરા | પ્રીતરામણ | ટાંકણું | બલ્યાં | હોંશીઆર |
| ઓગળી'તી | ઇંદ્રિયો | સ્વાદ | કીનારે | છુટી |
| સોહામણી | તડફડતો | વત્તા | અગેડી | છાકડું |
| ઢાંકણું | સંતાપ | ચીથરાં | ખંતીલા | બંગડીઆ |
| અથાણું | હુક્કો | ચંબુ | ચટણી | જગપતી |

| | | | | |
|---|---|---|---|---|
| તાંબાકુંડી | ફુલ | મહીમા | સરીતા | તાણુ |
| ચેંત | સીધુ | શાયાળામા | શીરોચ્ચી | વિશેષ |
| સફેદ | ખુજળી | સુગડી | મધપુડો | હથીણુ |
| ઝીંઝવો | મડાં | ફટપટી | ધુપેલ | ખુરશી |
| સુંવાલી | નિચાણુ | નીચાણુ | ચીકટ | નિશાળ |
| સ્નાન | અધિકારી | હાંડીઓ | શાલા | હુંડી |
| લિંજાતું | ટપાલી | ગેંડો | શિયાળો | કલાકીન |
| ધોંધાટ | મહીકાંઠા | રૂવાંટી | ઢેબરાં | ટિકીટ |
| હળપુણી | બીંગડાં | ધુસરી | જંતુ | |

## ધાતો.

**( ૧ ) શેરની ધાત.**
શેરના અચ્છેરા ૨
શેરના પાશેરા ૪
શેરના નવટાંકાં ૮
શેરના અધોળાં ૧૬
શેરના રૂપિઆભાર ૪૦
૦॥। શેરના રૂપિઆભાર ૩૦
૦॥ શેરના રૂપિઆભાર ૨૦
૦। શેરના રૂપિઆભાર ૧૦
નવટાંકના રૂપિઆભાર ૫
અધોળના રૂપિઆભાર ૨॥

**( ૨ ) શેરની અવળી ધાત.**
૨ અચ્છેરે ૧ શેર
૪ પાશેરે ૧ શેર
૮ નવટાંકે ૧ શેર
૧૬ અધોળે ૧ શેર
૪૦ રૂપિઆભારે ૧ શેર
૩૦ રૂપિઆભારે ૦॥। શેર
૨૦ રૂપિઆભારે ૦॥ શેર
૧૦ રૂપિઆભારે ૦।
૫ રૂપિઆભારે નવટાંક
૨॥ રૂપિઆભારે અધોળ

**( ૩ ) શેરના પાશેરા.**
૧ શેરના પાશેરા ૪
૦॥। શેરના પાશેરા ૩
૦॥ શેરના પાશેરા ૨
૦। શેરના પાશેરા ૧

**( ૪ ) શેરનાં નવટાંક**
૧ શેરના નવટાંકાં ૮
૦॥। શેરના નવટાંકાં ૬
૦॥ શેરના નવટાંકાં ૪
૦। શેરના નવટાંકાં ૨

( ૫ ) શેરના અધોળા
૧ શેરનાં અધોળાં ૧૬
૦ાા શેરનાં અધોળાં ૧૨
૦ાા શેરનાં અધોળાં ૮
૦ા શેરનાં અધોળાં ૪
( ૬ ) શેરનાં પૈસાભાર
૧ શેરના પૈસાભાર ૭૨
૦ાા શેરના પૈસાભાર ૫૪
૦ાા શેરનાં પૈસાભાર ૩૬
૦ા શેરનાં પૈસાભાર ૧૮
નવટાંકના પૈસાભાર ૯
અધોળાના પૈસાભાર ૪ાા
( ૭ ) રૂપિયાભાર જોડે પૈસાભારનો સંબંધ
૪૦ રૂપિયાભારે ૭૨ પૈસાભાર
૩૦ રૂપિયાભારે ૫૪ પૈસાભાર
૨૦ રૂપિઆભારે ૩૬ પૈસાભાર
૧૦ રૂપિયાભારે ૧૮ પૈસાભાર
૫ રૂપિયાભારે ૯ પૈસાભાર
૨ાા રૂપિયાભારે ૪ાા પૈસાભાર
૮ લંબાઇનું કોષ્ટક.
ઇંચ એટલે તસુ અથવા બે આગળ
૧૨ ઇંચ–૧ ફુટ
૩ ફુટ–૧ વાર અથવા યાર્ડ
૨ ફુટ–૧ ગજ
( ૯ ) ફુટના ઇંચ
૧ ફુટના ઇંચ ૧૨
૦ાા ફુટના ઇંચ ૯
૦ાા ફુટના ઇંચ ૬
૦ા ફુટના ઇંચ ૩
( ૧૦ ) વારના ફુટ
૧ વારના ફુટ ૩
૦ાા વારના ફુટ ૨ા
૦ાા વારના ફુટ ૧ાા
૦ા વારના ફુટ ૦ાા
( ૧૧ ) વારના ઇંચ
૧ વારના ઇંચ ૩૬
૦ાા વારના ઇંચ ૨૭
૦ાા વારના ઇંચ ૧૮
૦ા વારના ઇંચ ૯
(૧૨)ગજના ઇંચ અથવા તસુ
૧ ગજના તસુ ૨૪
૦ાા ગજના તસુ ૧૮
૦ાા ગજના તસુ ૧૨
૦ા ગજના તસુ ૬
૧ાા ૧ વાર
(૧૩) ચલણી નાણાની બાબત.
રૂપિઆના અડધા ૨
રૂપિઆના પાવલા ૪
રૂપિઆની બે આની ૮
રૂપિઆનાં આના ૧૬
૦ાા રૂપિઆના આના ૧૨
૦ાા રૂપિઆના આના ૮
૦ા રૂપિઆના આના ૪
( ૧૪ ) આનાની પાઇ
૧ આનાની પાઇ ૧૨
૦ાા આનાની પાઇ ૯

ાા આનાની પાઇ ૬
ા આનાની પાઇ ૩
રૂપીઆના દોકડા ૧૦૦
દોકડાની બદામ ૧૬
બદામની વીશવાશી ૧૫

( ૧૫ ) રૂપિયાના પૈસા.

૧ રૂપિયાના પૈસા ૬૪
૦ાાા રૂપિયાના પૈસા ૪૮
૦ાા રૂપિયાના પૈસા ૩૨
૦ા રૂપિયાના પૈસા ૧૫
બે આનાના પૈસા ૮
૧ આનાના પૈસા ૪

( ૧૬ ) રૂપિયાની બે આની

૧ રૂપીઆની બે આની ૮
૦ાાા રૂપીઆની બે આની ૬
૦ાા રૂપીઆની બે આની ૪
૦ા રૂપીઆની બે આની ૨

( ૧૭ ) રૂપિયાના પાવલાં ૪

૦ાાા રૂપીઆનાં પાવલાં ૩
૦ાા રૂપીઆના પાવલા ૨
૦ા રૂપીઆના પાવલું ૧

## સંખ્યા પરિણામ

| સવળી | | અવળી | |
|---|---|---|---|
| એકમ | ૧ | અબજ | ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦ |
| દશ | ૧૦ | દસકરોડ | ૧૦૦૦૦૦૦૦૦ |
| સો | ૧૦૦ | કરોડ | ૧૦૦૦૦૦૦૦ |
| હજાર | ૧૦૦૦ | દશલાખ | ૧૦૦૦૦૦૦ |
| દસહજાર | ૧૦૦૦૦ | લાખ | ૧૦૦૦૦૦ |
| લાખ | ૧૦૦૦૦૦ | દસહજાર | ૧૦૦૦૦ |
| દશલાખ | ૧૦૦૦૦૦૦ | હજાર | ૧૦૦૦ |
| કરોડ | ૧૦૦૦૦૦૦૦ | સો | ૧૦૦ |
| દશકરોડ | ૧૦૦૦૦૦૦૦૦ | દશક | ૧૦ |
| અબજ | ૧૦૦૦૦૦૦૦૦૦ | એકમ | ૧ |

# જાહેર ખબર.

અમારા તરફથી નવા ધોરણ પ્રમાણે અનુભવી શાસ્ત્રીના હાથે તૈયાર કરેલી દરેક ધોરણની નોટ જેમાં આ તમામ ચીજો બહુજ સંભાળથી ગોઠવ્યા છે કે શીખનારા શીખવનારને ઘણીજ સરળતા પડે છે.

| | |
|---|---|
| ધોરણ પહેલું રૂ. ૦—૧—૬ | આશીર્વાદ સ્કુલમાં ચાલતી |
| બીજું ૦—૨—૬ | તમામ ચોપડીઓ અ |
| ત્રીજું ૦—૪—૦ | પાસેથી ફાયદેથી મળ |
| ચોથું ૦—૬—૦ | ચીતરવા માટે નાના નકશા અને |
| પાંચમું ૦—૧૦—૦ | દરેક હરને જોવાના મોટા |
| છઠ્ઠું ૦—૧૨—૦ | રંગીન નકશા ગુજરાત પ્રાંત |
| ચીત્રવિનાના નકશા ૦—૦—૬ | મુંબાઇ ઇલાકો હીંદુસ્તાન. |
| જોવા માટે મોટા નકશા ૦—૨—૬ | |

વેપારીઓને બહુજ સારૂં કમીશન આપવામાં આવે છે.

ન્યુ જનરલ બુક ઓફીસ.

ઠે. કાઠીઆવાડ.

સરનામું.
એમ. વી. મોદીવાળા
વઢવાણ શહેર

## ખાસ એજન્ટો.

મુંબાઇ—મોતીલાલ મગનલાલ બુકસેલર કાળબાદેવી રોડ

અમદાવાદ—મહાસુખ ગમનચંદ બુકસેલર ઠે. ગાંધીરોડ

મોતીલાલ મંગનલાલ બુકસેલર ઠે. રીચીરોડ